

Předmluva

Badatelský zájem Josefa Pilnáčka, našeho asi nejpłodnějšího badatele v oblasti heraldiky, genealogie a topografie, byl značně rozlehlý a tematický různorodý. To se promítlo do jeho publikační činnosti. Kromě svých velkých a zásadních děl *Staromoravští rodové, Rody starého Slezska, Občanské znaky, Paměti města Blanska a okolních hradů*, a *Paměti Černí Hory*; vydal také knižně desítky menších prací, např. *Královéhradecké, chrudimské a jiné rody erbovní a patricejské, Dějiny Pilniczků z Radostic a svobodnické rodiny Pilnaczků, Rodokmen a vývod T. G. Masaryka, Genealogie Podstatských z Prusinovic, Rodopis zlínských Bařů, Die ateste genealogie der Familie Bystřický von Středni* a několik stovek drobnějších článků v různých časopisech, např. *Časopis Rodopisné společnosti československé v Praze, Časopis Společnosti přátel starožitností, Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci, Slezský sborník, Vlastivědný věstník moravský, Záhorská kronika*; ze zahraničních je to především vídeňský *Monatschrift für Genealogie und Heraldik Adler*, polský *Miesięcznik Heraldyczny* a další.

Od roku 1925 začal Pilnáček publikovat drobné články psané populární formou na stránkách časopisecké revue *Dunaj : menšinová revue s přílohou: Věstník „Komenského“ a „Českého srdce“*. (Tento název nesl časopis na svém počátku od roku 1923, od roku 1927 pak vycházel pod názvem *Dunaj : Revue rakouských Čechoslováků*, od roku 1939 jako *Dunaj : Revue rakouských Čechů* a od roku 1941 s titulem *Dunaj : Revue Čechů v Ostmarkt*). Časopisecká revue *Dunaj* vycházela ve Vídni především pro naši vídeňskou menšinu, ale i vůbec naši menšinu v celém Rakousku, měla připomínat domov a vyvolávat pozornost o moravskou, potažmo i českou, slezskou a slovenskou regionalistiku u široké lidové vrstvy, ale i u vážených badatelů a vědeckých pracovníků. Články přestaly vycházet po roce 1933.

Články, které Josef Pilnáček uveřejňoval v tomto časopise, nazývá „paběrky z archivů“ a týkají se všech oborů vlastivědy, zejména historie, topografie, genealogie, heraldiky, národopisu, náboženských, kulturních, hospodářských a sociálních poměrů. Obsahují mnoho zajímavých zpráv o vojenství, hutnictví, dolování, sklářství, atd. Mnohé také pojednávají o dějinách a životě české menšiny ve Vídni. Pilnáček v těchto statích upozornil vlastivědné badatele u nás i v Rakousku na obrovský, dosud nezpracovaný materiál uložený ve vídeňských

archivech. Zvláštní pozornost doporučuje věnovat těmto archivům: archivy rakouských ministerstev, zejména ministerstva války (Kriegsarchiv) a ministerstva vnitra, justice, dopravy, archivy bývalých dvorských úřadů, archivy soudní, zejména pozůstalostní spisy zemského soudu ve Vídni, archivy města Vídně, zejména takzvaný Konskriptionsamtu, archivy předních rakouských šlechtických rodin, zvláště archiv lichtenštejnský, archiv německých rytířů, archiv šlechtický, tvořící takzvaný Gratialregistratur (obsahující přes 5 milionů karet rakousko-uherských vojnů účastnících se první světové války), sbírky podobizen Státní knihovny atd.¹

Články Josefa Pilnáčka vycházející v revue *Dunaj* Vám v této publikaci přinášíme v neupravené podobě. I přesto, že jsou téměř sto let staré, věřím, že ve Vás budou vzbuzovat neutuchající nadšení a touhu po objevování vlastivědy našeho regionu, budou Vám dokreslovat způsob života našich předků a motivovat k dalšímu bádání, stejně jako se to stalo mě.

Váš vydavatel

¹ Odstavec přejat z: FUKAL, Rudolf. „Za Josefem Pilnáčkem“. [*Vlastivědný sborník Moravský*. Brno : Musejní spolek, 1953, str. 103-109.]

Obsah

Předmluva	3
Památky našich starých rodů v Rakousku	5
Čechoslováci na vídeňské univerzitě v XV. až XVII. století	10
Československé památky ve vídeňských muzeích	13
Středověké styky Vídně s Československem	17
Československé paběrky z vídeňských archivů	24
1. Jak vypadaly československé kraje v minulosti	24
2. Pohřeb pozořického pana faráře Linharta r. 1637	25
3. Po stopách nejstarších Masaryků	25
4. Znak obce Tvrdonic u Břeclavě	26
5. Vymřel rod Jana Amose Komenského?	27
6. Staré moravské sklárny	28
7. České vojsko	28
8. Mlynáři a mlýny	29
9. Přátelství malíře Dürera s Čechoslovákem Čertem	30
10. Staromoravský arsenál	31
11. Znaky či erby řeší historické záhady	32
12. Loupežnictví na Brněnsku	33
13. Jak se na Moravě ve středověku dolovalo	35
14. Vojančina našich pradědů	36
15. Švédové na Moravě r. 1643	37
16. Středověké pivovarství	37
17. Lidská hloupost	38
18. Moravská mýta	39
19. Jak mizí zvěř	39
20. Výroba štýrské ocele (železa)	40
21. Jak chodili naši předkové	41
22. Moravský papír	41
23. Z pamětí Letovic	42
24. Cigánská poctivost	42
25. Staročeská „ex libris“	43
26. Rytířská pýcha	43
27. Granitz Protokoll	44
28. Kouření a šňupání	44
29. Luteránství na Moravě	45
30. Občanské znaky našich předků I.	46
31. Novákové	54
32. Ničení starých památek	55

33. Občanské znaky našich předků II.	56
34. Vídeňský básník Jan František Pilnáček	61
35. Nejstarší vídeňské české rodiny	62
36. Zachráněné moravské archivy ve Vídni	63
37. Vídeňské staré rodiny československého původu I.	64
38. Stavba dráhy z Brna do Blanska	67
39. Josefínská mapa	68
40. Železářský odborník Rudzinski	69
41. Čeští důstojníci po roce 1600 až 1680	70
42. „Lehrbriefy“	71
43. Dědičné rychty	72
44. K dějinám počátku a vývinu vídeňské menšiny	73
45. Naše urbáře ve Vídni	77
46. Slovenské zemanstvo Čachticů	77
47. Příhoda boršického rychtáře Masarika roku 1676	78
48. Utrakvismus na Slovácku	79
49. Bitka o hranice u Velké Blatnice roku 1677	80
50. Utrpení kuželovských evangelíků	80
51. K dějinám vídeňské menšiny v XV.-XVII. století	81
52. Vídeňské prameny k dějinám slezské kultury	84
53. Staré vídeňské rodiny našeho původu II.	85
54. Jak se slezský vladyka Cedlic produkoval u Vídne před tureckým padišahem roku 1529	90
55. Jak obhajovali naši r. 1529 Vídeň proti Turkům	91
56. Tyrolské vzpomínky na Bílou Horu	93
57. Tyroláci Pivníčkové a Smetánkové	94
58. Die Jemnitzer	95
59. – 61. ???	95
62. Vídeňské rodiny našeho původu III.	95
63. Vídeňské rodiny našeho původu IV.	98
64. Neznámý obraz Mistra Jana Husi a zapomenutí exulanti norimberští	98
65. Vojenské roty a naši bojovníci v XV. století v Rakousku	100
66. Tišnovský klášter dal jméno vídeňské ulici	103
67. Naše památky v archivu rakouského zámku Weitry (Vitorazu)	103
68. ???	104
69. Zámek Grafenegg	104
70. Nejstarší vídeňská česká knihovna	105

71. Vídeňští Kozičové, potomci hrdinských slovenských zemanů Jiráskova Bratrstva	106
72. Jak stínali ve Vídni moravského pána, pana Jaroslava Černoorského z Boskovic	107
73. Vídeňské prameny o brněnském Spilberku	108
74. Rakouští Trnkové	109
75. Z našich památek v Klosterneuburku	109
76. Solnohradský kazatel Jan ze Stupice, jinak Staupitz	110
77. Kde v nejstarších dobách byli ve Vídni pochováváni naši krajané	111
78. Moravský čarodějník na vídeňském Cobenzlu	112
79. Naše památky v Drosendorfě a Schrattenthale	113
80. Bývalý krajan Benda a jeho milionový odkaz městu Vídni	114
81. Vídeňské staročeské kancionály a malby	115
82. Čeští řemeslníci ve staré Vídni	116
83. Naše bratrské rotý v okolí Vídně	117
84. Starověké obchodování mezi Vídni a Moravou	118
85. Vídeňské rodiny našeho původu V.	120
86. Z našich pamětí a památek ve vídeňském kostele sv. Štěpána	122
87. Československé rodinné památky v Rakousku a jinde v cizině	123
88. Vídeňská kaple u sv. Michala založena roku 1350 moravským rytířem Ctiborem	125
89. Československá jména ve vídeňských dobročinných nadacích a odkazech	126
Obsah	129